

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum Pomorskie w Bydgoszczy

2186

36

Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

poprzedni w M-383/10001

W 15

berlińska Anna
Bydgoszcz

poza Pom.
Bydgoszcz Warszawa AK
ks. Sredziński Klemens
ps. „Zeliwa”
M: 383/10001 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

ks. Średziński Klemens.....

Tytuł-383/1001 Pom.....

pose. Pom. Warszawa, A. Q. Wid

I./1. Relacja

ks. 4 s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

1) dot. ks. Średzińskiego ks. 1 s. 1

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne ks. 1

VI. Fotografie białe

1/1. Relacja - ks. Średzimiński
Klemens:

1. Relacja Armii Berliniskiej o
życiu i obywatelności ks. Klemensa
Duk de Lelwa Średzimiński, mpis
kop.

k. 4 s. 1-4

Anna Perlińska

Bydgoszcz

Klemens Buk de Leliwa Średziński

Przeszłość ... Jakże często sięgamy do niej przypominając tych, - którzy swą postawą czy działaniem pozostawili w naszej pamięci niezatarte wrażenie i podziw.

Do plejady ich, niejednokrotnie, należą nasi nauczyciele i wychowawcy.

Jednym z nich był niezapomniany "Łacinnik", dr Czesław Zgodziński, który jeszcze w okresie gdy trwała wojna, zorganizował w Bydgoszczy, w lutym 1945 r. I Państwowe Gimnazjum i Liceum.

Dnia 7 marca 1945r., po mszy świętej odprawionej w kościele św. Piotra i Pawła, przez Prefekta dra Klemensa Średzińskiego odbyły się pierwsze lekcje w gmachu b. szkoły powszechnej przy ul. Sowińskiego, gdyż budynek b. gimnazjum klasycznego przy Placu Wolności zajmowało wojsko.

W lipcu 1945r., odbył się pierwszy egzamin dojrzałości, który złożyło 78 maturzystów. Wśród nich byłam i ja ...

Patrząc na stare zdjęcie maturalne, widzę obok koleżanek i kolegów naszych pedagogów:

dr Władysława Stopę, dr Włodzimierza Florowskiego, dr. Czesława Zgodzińskiego i księdza dr Klemensa Średzińskiego.

Dziś po wielu latach udało mi się odsłonić - kartę życia, jednego z nich, ks. dr Klemensa Buk - Leliwy Średzińskiego.

Wspominam go jako skromnego, nadzwyczaj uprzejmego i lubianego przez młodzież prefekta.

Urodził się dnia 27.10.1902r. w Siernikach b. powiat Szubin jako syn ogrodnika, Jana Średzińskiego i Konstancji z domu Kamińskiej.

Naukę pobierał początkowo w gimnazjum w Żninie, następnie w Poznaniu i Śremie.

3/1/20

Dnia 20 czerwca 1922r. zdał z wyróżnieniem maturę w Gimnazjum im. gen. Wybickiego w Śremie.

Jako gimnazjalista, (nie) należał do tajnego Związku Harcerstwa Polskiego i Towarzystwa Tomasza Zana, gdzie na konspiracyjnych kompletach poznawał rodzimą literaturę i historię polską.

Studia filozoficzno - teologiczne odbywał początkowo w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu a następnie w Gnieźnie gdzie dnia 3.06.1927r. otrzymał święcenie kapłańskie. W tym samym roku został wikariuszem w kościele św. Jana w Poznaniu, przyjmując równocześnie obowiązki nauczyciela religii w Żeńskim Seminarium Nauczycielskim im. J. Słowackiego.

Z zawodem nauczycielskim związał się na stałe. Prymas dr A. Hlond przeniósł go z dniem 1.09.1928r. na stanowisko prefekta do Państw. Gimn. im. Bol. Krzywoustego w Nakle a od 1.01.1932r do Państwowego Gimnazjum Klasycznego im. J. Piłsudskiego w Bydgoszczy, gdzie kurator okręgu szkolnego poznańskiego, nadał mu tytuł profesora. Dnia 1 września 1937 r. został urlopowany z pracy w szkolnictwie, gdyż kardynał dr A. Hlond mianował go dyrektorem instytutu Opieki Polskiej nad Rodakami na Obczyźnie w Poznaniu.

Ksiądz Klemens Średziński był też aktywnym działaczem wśród Polaków na emigracji, będąc współpracownikiem Zarządu Głównego Światowego Związku Polaków. Dzięki jego umiejętnościom pedagogicznym w 1938r. oddelegowano go także jako nauczyciela do polskiego gimnazjum w Kwidzynie. Do Państwowego Liceum i Gimnazjum im. J. Piłsudskiego w Bydgoszczy wrócił w październiku 1938 r., gdzie na stanowisku prefekta przebywał do 1 września 1939 r.

- ✓ W kampanii wrześniowej brał udział jako - kapelan- ochotnik, jak sam pisze, " w akcji frontowej Bydgoszcz - Chełmno", gdzie awansował do stopnia kapitana.

3/1/3

Poszukiwany przez bydgoskie Gestapo przedostał się 7.12.1939r. do Warszawy, gdzie znalazł schronienie do 15 lutego 1945 r. W Warszawie rzucił się w nurt konspiracyjnej niepodległościowej walki.

Uczestniczył w tajnym nauczaniu młodzieży polskiej. Należał do kierownictwa warszawskiego AK. Dnia 22 lipca dowództwo AK awansowało go do stopnia majora, 8 sierpnia 1944 r. otrzymał stopień podpułkownika a 20 marca 1945 r. pułkownika w stanie rezerwy. Tytuł doktora teologii przyznał mu konspiracyjny Wydział Teologii Uniwersytetu Poznańskiego w Warszawie. Należał do Generalnego Duszpasterstwa Wojskowego przy Zarządzie Głównym Armii Krajowej. W czasie powstania warszawskiego, jako kapelan liniowy, przydzielony został do batalionu Stanisława Gabryśia.

Jak sam zeznał, brał udział w walkach na odcinku Woli, Koła i Boernerowa.

Bohaterska musiała być postawa ks. Sredzińskiego w powstaniu warszawskim, skoro dowództwo AK nadało mu szereg najwyższych odznaczeń: Virtuti Militarii, Krzyż Walecznych, Krzyż Partyzantów, Medal za Warszawę i Krzyż Zasługi.

Wczesną wiosną 1945 r. wrócił do Bydgoszczy, gdzie od 1. marca 1945 r., na okres kilku miesięcy objął posadę prefekta w I Państw. Liceum i Gimnazjum Ogólnokształcącym w.

W Bydgoszczy odnowił kontakty organizacyjne z działaczami AK, zwłaszcza z swoim uczniem Aleksandrem Szulcem, ps. "Michał i Lech", inspektorem AK na powiaty: bydgoski, chojnicki i tucholski oraz z Knollem ps "Rekin", dowódcą okręgu bydgoskiego AK.

W marcu 1946 r. władze kościelne przeniosły go na administratora parafii katolickiej w Wenecji b. powiat Żnin, a w lutym 1947 r. do Bługowa b. pow. Wyrzysk.

W Wenecji przy poparciu brata swego Karola ps. "Konrad", Tadeusza Białego i profesorów gimnazjum żnińskiego zorganizował Inspektorat Sił Zbrojnych WiN pod kryptonimem "Pałuki".

Inspektorat zasięgiem działania obejmował powiaty: żniński, szubiński i mogileński. Miejscem kontaktowym była plebania w Wenecji.

Również w Wenecji ks. Sredziński czynił starania o reaktywowanie koła polsko-angielskiego, które działało w okresie okupacji hitlerowskiej w Warszawie.

Celem tego Koła było szerzenie wśród społeczeństwa polskiego kultury i znajomości języka angielskiego.

21/4

Nawiązał też kontakt z Ambasadą Angielską w Warszawie skąd otrzymywał prasę i książki w języku angielskim.

Przeniesiony do Bługowa założył tu Kraińskie Koło Polsko-Angielskie. Zwerbował dość liczne grono członków, którym dostarczał książki i sam uczył języka angielskiego.

Koło przekształcono na Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Brytyjskiej, którego prezesem został ks. Sredziński a sekretarzem Julia Gerlach.

Po przeniesieniu się do Warszawy w lipcu 1948 r., czynił starania o zarejestrowanie Towarzystwa i nadanie mu charakteru ogólnopolskiego. W tym zakresie zabiegał nawet o poparcie ze strony kardynała Wyszyńskiego.

Zabiegi księdza Sredzińskiego zostały brutalnie przerwane przez Urząd Bezpieczeństwa, który księdza aresztował dnia 6. kwietnia 1950 r. pod zarzutem szpiegostwa na rzecz Anglii. Wyrokiem Wojskowego Sądu Wojskowego w Bydgoszczy z dnia 8 kwietnia 1953 r. sygn. akt Sr 16)53, ksiądz Klemens Sredziński za szpiegostwo i przynależność do WiN skazany został na 10 lat więzienia i utratę praw publicznych i obywatelskich.

Ksiądz karę więzienia odbywał w takich więzieniach jak: Warszawa, Bydgoszcz, Rawicz czy Koronowo.

Intensywne starania przyjaciół spowodowały, że karę złagodzono do 5 lat więzienia. Dzięki amnestji zwolniony został 24 września 1955 r.

Po odzyskaniu wolności ks. Sredziński wrócił do Warszawy, gdzie Msze św. odprawiał w kaplicy dawniejszego szpitala Sióstr Elżbietanek na Mokotowie.

W czerwcu 1973 r. odwiedził Wilno, skąd swemu konfratrowi ks. Henrykowi Raiterowi przysłał widokówkę z wyobrażeniem tamtejszej katedry i z uwagą " .. uradowany jestem, że przy ołtarzu Sanktuarium Ostrobramskiego odprawiłem Mszę świętą i ofiarowałem memento za wszystkich... "

Kilka dni potem po powrocie do Warszawy zmarł nagle dnia 28 czerwca 1973 r. Pochowany został na cmentarzu na Wólce Węglowej w Warszawie.

Był on gorącym patriotą, który nade wszystko miłował Boga i Ojczyznę. W jego dokumentach zarekwirowanych przez UB czytamy: "Walczyliśmy i walczymy o wielką, wolną i niepodległą Polskę. W tej walce nie ustaniemy aż do ostatecznego zwycięstwa-Buk."

IV/1. Korespondencja dot. ks. W. Średzińskiego

1. List elektroniczny Piotra Tomasz
z 9.01.2015 - dot. kwereudy. k. 151
+ odp. Fundacji

wydrukowane ze strony: poczta.wp.pl

IV/1/11

Od: Piotr Tomasz <GP-Zlotow@wp.pl>
 Do: <fapak@wp.pl>
 Data: Piątek, 9 Stycznia 2015 00:25
 Temat: Zapytanie o materiał archiwalny

Szanowni Państwo,

Jestem miłośnikiem najnowszej historii Polski. Mam na swoim koncie kilka artykułów (m.in. biografię komendanta XII Okręgu NSZ majora Szczepana Piszczka) oraz krótkie dokumenty (m.in. o Marii Kaczyńskiej). Obecnie przygotowuję artykuł o ks. Klemensie Średzińskim (ur. 27 października 1902 w miejscowości Sierniki). Czy w zbiorach Państwa Fundacji znajdują się jakieś materiały na jego temat? Dodam, że był żołnierzem AK, brał udział w Powstaniu Warszawskim (Górcze - Babice - Boernerowo). Po wojnie kontaktował się z DSZ w Bydgoszczy. W tej miejscowości ujawnił się także we wrześniu 1945 roku (zwyfikowano go do stopnia pułkownika). Po przeniesieniu na Pałuki (Wenecja) organizował WiN. Prawdopodobnie kontynuował powyższe w Bługowie (powiat zlotowski). Aresztowany w 1950 roku. WSR w Bydgoszczy skazał go na 15 lat. W więzieniu spędził 5 lat. Skorzystał z amnestii 1956 roku. Zmarł 28 czerwca 1973 r

Będę wdzięczny za odpowiedź. Dodam, że moja praca nie ma charakteru komercyjnego, za powyższe nie pobieram wynagrodzenia.

pozdrawiam
 Piotr Tomasz

ps. być może mają Państwo także coś na temat Zofii Gerlach. Działała w AK na terenie Lwowa, po wojnie była współpracowniczką ks. Średzińskiego.

Szanowny Panie,

W swoich zbiorach posiadamy relacje o ks. Klemensie Borku de Lelina Średzińskim. Nie mamy natomiast relacji Zofii Gerlach. W poszukiwaniu o niej informacji musiałby Pan przejrzeć zbiory działu Wojskowej Służby Polcei.

Łączę pozdrowienia.
 z. Skerška - dokumentar.

P.S. Celem wyszukania dokładnych informacji dobrze by było przejrzeć także relacje z Inspektoratu Bydgoszcz - dot. ks. Klemens

ustawo 21.01.2015

9
 2015-01-09 10:20

T: M-383/1001 Pom. poze Pom.

Średniński Klemens
V. Karty informacyjne
M. 1

kpt. Sredziński (i.m.) ^{pozo Dom Sydpocu} 1

K W ps. "Leliwa"

zob. Józef Sadowski, *Ślōni nr...*,
Warszawa 1999, s. 185 poz. 114

Perlinska Anna
Bydgoszcz

M-383-1001

RO
Bydg. poza Por
AK

ks.dr.
†
1973
Średziński Klemen

Średziniński Klemens

